

*Gənc şair Sonuncu Orxan
adalet.az saytına müsahibə verir.*

- Orxan Zaman, Sonuncu Orxan, Orxan Əlibəyov... Bir neçə təxəllüsün olub, bu imzalar altında yazmışsan. Daha çox hansısan? Ədəbi portretin daha çox hansı təxəllüsün altında gizləniş? Yəqin ki, tez-tez bu cür dəyişimin səbəbi də özünü axtarmaq cəhdləridir..

- Sonuncu Orxan. Bu, mənə daha çox doğmadır. Digər imzalarda yadlıq hiss edirəm. Birincini istəməyə-rəkdən seçmişəm, təxəllüs olsun deyə. İkincisini məşhur soyadın daşığı-cısı olduğum üçün (Əlibəyovlar Azərbaycanda tanınmış nəsilidir, əsilzadəlik titulumuz var). Üçüncüsü isə sırf özümə məxsusdur. Bu imza daha maraqlı və daha ədəbidir, mənə görə.

- Baban Cəmil Əlibəyov da yazıçı idi. Görmürsənmi babanı? Necə xatırlayırsan? Yəqin ki, bütün yazdıqlarını oxumusan..

- Görmüşəm. İki-üç dəfə söhbət də etmişik. Şeirlerimi oxuyub, müəyyən düzəlişlər də etmişdi. Nurlu çöhrəsi var idi.

Səsi tutulmuşdu, dediklərini gücbəla ilə eşitmək olurdu. Ona görə çox narahat etmək istəmədim onu, az-az yanına gəldirdim. Yazdıqlarından "Özümü axtarıram", "Qış macerası", "Qızıl at və torpaq", "Zəmanələrle üz-üzə" kitabını oxumuşam. "Zəmanələrle üz-üzə" memuardır. Bizim nəslin keçmişinə yer verilib orda. Babamgilin uşaqlıq xatirələri, bəyliyə görə çəkdiqləri məhrumiyətlər, sovet vaxtı təqib olunmaqları və s. Bu mənada mənim üçün həmin kitab daha maraqlıdır.

- Orxan, şeir yazırsan ancaq. Adətən müəyyən dövrdən sonra görürük ki, şairlər də nəsrə keçir. Xüsusən də gənclər..Həm də, sən şeir tərəfin sanki bir qədər görürsən. Yaxud da, özün görünməyi istəmirsən qabarıq şəkildə..

- Şeirdən başqa hansısa ifadə formasında özümü sınaşamışam. Bəlkə də, alınar. Ammaeksperiment

aparmamışam. İndi ifadə formasına görə nəsr daha populyardır və daha ciddi qəbul olunur. Şeirə bir az dırnaqarası münasibət var. Amma bu poeziyanın tamamilə bir ifadə forması kimi sıradan çıxdığını deməyə dəlalət etmir. Bob Dilan Nobel şair kimi almışdı. Mən nəsrə keçərəmmi, keçərəmmi, bilmirəm, açığı.

- İki şeirlər kitabın var. "Sevgi sonatası", "Çəhrayı yuxular". Birinci kitabın bir neçə il əvvəl çıxıb, ikinci təzəlikcə. Bu qədər aradan sonra reaksiya görə bildinmi? Necə düşünürsən? Adətən, şeir kitabı çox olanlar da ciddi qəbul olunmur. Davamlı olacaqmı səndə də? Yoxsa, itib-batmasın deyə çap edirsən?

- Səmimi deyirəm. İtib-batmasın deyə çap edirəm. Heç vaxt şeirlərimə ciddi, kütləvi reaksiya olmayıb. Çünki şeirlərimin parlıtısı yoxdur. Vurucu misralar yoxdur məndə. Ona görə insanlara maraqlı gəlməmişəm. Bəlkə də, hardasa kimsə təkliddə o şeirləri oxuyub təsirlənər, məni sevir bilər, amma bu heç vaxt kütləvi olmayacaq.

- Onda özün belə istəyirsən demək ki.. Narazılığın da yoxdur. Çünki hərdən mənfə reaksiyalar da olur ki, bu nə şeirlərdir, qurudur, heç nə yox. Qıcıqlanmışsan belə olanda? Janr olaraq ədəbiyyat adamları söhbəti bilir, amma hər oxucu intellektual olmadığı üçün qınana, tənqid oluna bilir-sən..

- Baxır, hansı reaksiyaya qıcıq oluram. Məsələn, bu gün biri yazıb ki, bu cızma-qaraya şeir demək də çoxdur hələ. Hansı ki, o adam nə vaxtsa bir roman yazıb, o romanda təxmini belə bir cümlə var:"Oğlan

köpüklü amerikano içdi, köpük do-daqlarına yayıldı". Amerikanonun sadə, köpüksüz kofe olduğunu bilmir, bunun yazdığı rəyə bax. Belə dəxlisiz adamların rəyinə qıcıqlanı-

ram. Amma tutaq ki, kimsə desə ki, şeir alınmayıb, buna qətiyyənlə qıcıqlanmaram. Əksinə, təəssüflənirəm ki, şeirin zəif tərəfi nədir? Amma son şeirmə ("Balıq" poetik silsiləsi) maraqlı reaksiyalar da oldu.

- Özünün ən yaxşı şeirin hansını hesab edirsən ki, müsahibəni oxuyanlar gedib o şeiri oxuyaraq istedadına bələd olsunlar, səni tanınsınlar ?

- "Sənə vurulmuşam əslində..." bu ən sevdiyim şeirimdir.

- Orxan, ədəbi mühitdə də səni çox susun görürük. Həm ümumi hadisələrə, həm də ədəbi proseslərin özünə..

- Belə daha yaxşıdır. Heç kimə qaynayıb-qarısmamaq. Nəyə xətir kimisə tərifləməmək, kiminləsə çay içməmək, pivə içməmək, lüzumsuz söhbətlər dinləməmək. Beləsi daha rahatdır mənim üçün. Hadisələrə reaksiya vermək məcburiyyətim yoxdur. İnsanın belə lüksü olmalıdır, mən-cə.

- Nəyə xətir kimisə tərifləmək deyəndə "kruq ədəbiyyatı" anlayışını nəzərdə tutursan?

- Yox. Kruqun olmasa belə, bəzən oturub çay içdiyim, araq vurduğum, evində çörək kəsdiyim, siqaret çəkdiyim adamı məcburiyyətdən tərifləyirəm.

Sabah üz-üzə gələndə sənə mübahisəyə girişməsin deyə. Pulun olmayanda çay alsın deyə. Siqaret istəyəndə ürəklə versin deyə. (gülür)

- Necə baxırsan bu "kruq" söhbətinə? Səncə, olmalıdır? Əksər ədəbi mühit adamları pisləyir, amma elə özləri də "kruqdur". Ümumiyyətlə, bunu həqiqətən pisləmək lazımdır? Dünya ədəbiyyatının o qədər yazıçısı var ki, onlar da zamanında "kruq" olub. Amma bizdə buna az qala əxlaqsızlıq kimi baxılırsın.

- Birmənalı münasibət göstərmək olmur. Bunun yaxşı tərəfi odur ki, "kruq"un səni müəyyən mənada əlini çörəyə çətdirə bilər. O da bir yere kimi.

Məsələn, mən nə sosial şəbəkələrdə, nə ədəbi mühitdə tanınmıram. Amma Ayxan məşhurdur. O hansısa

yazımı paylaşanda yaxşı-pis reaksiyalar gəlir. Amma özüm paylaşanda reaksiya çox az olur. Bu mənada yaxşıdır. Amma bir tərəfdən də görürük ki, o kruqlarda bəzən zəif, ədəbiyyat olmayan mətnlər də paylaşılır və yüksək səviyyədə təbliğ olunur. Bu, pisdir.

- İctimai olaraq da ədəbi proseslər də səni maraqlandırmır? Məsələn, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Münasibətin necədir, ədəbiyyatı layiqincə təmsil edə bilirlər?

- Məncə, Yazıçılar Birliyini tənqid hədəfinə çevirmək kultu artıq köhnəlib. Bu artıq qəhrəmanlıq sayılır. Vaxtında Seymur Baycan, Rasim Qaraca, Şərif Ağayar yıxıb-sürüyüblər və düşünürəm ki, AYB ilə haqq-hesab çürüdülmüb.

- Fəaliyyətləri göz qabağında olsa da, münasibət birmənalı deyil. Tərifləyirlər də, pisləyirlər də. Yaradıcı gənc kimi sən öz mövqeyin necədir? Fəaliyyətlərini bəyənir-sən?

- Birlik olaraq ədəbiyyat adına hansı işləri görüblər? Bunu demək üçün onların fəaliyyətini izləmək lazımdır. Mən AYB haqqında ancaq tənqid oxumuşam. Hər halda yaxşı işləri də var onları. Amma hansı işləri görüblər və görürlər, gördükləri iş hansı səviyyədir, müasir yanaşmalara nə qədər adekvatdır, bilmirəm. Onun üçün də AYB-nin fəaliyyəti haqqında heç bir fikrim yoxdur. Yalandan hamı tənqid edir deyə mən də tənqid edə bilmərəm.

- Müsahibə üçün təşəkkür edirik.

- Çox sağ olun, mən də təşəkkür edirəm.

Söhbətləşdi;
Orxan Saffari